

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1929 kl. 2 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion, II: 330, angående beredande av skydd mot oskäligt uppdrivna anspråk jämlikt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 330, har herr *Lovén* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning samt för riksdagen framlägga förslag till åtgärder, varigenom enskilda sammanslutningar, företag, näringsidkare och dylika, som utöva eller låta utöva musik, skyddas för oskäligt uppdrivna anspråk på ersättning från rättighetsinnehavare, vilka kunna anhängiggöra anspråk jämlikt lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har berett Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim u. p. a., och svenska musikerförbundet tillfälle att uttala sig i frågan. De sålunda avgivna yttrandena äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande; och tillåter sig utskottet här att hänvisa till desamma.

Yttranden.

Såsom i motionen II: 330 framhållits, var denna fråga föremål för behandling jämväl vid 1928 års riksdag.

Frågans behandling vid 1928 års riksdag.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, II: 402, anhölls, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte föranstalta om åtgärder, varigenom enskilda sammanslutningar, företag, näringsidkare o. dyl., som låte utöva musik, skyddades för oskäligt uppdrivna anspråk på ersättning från rättighetsinnehavare, vilka kunde anhängiggöra anspråk jämlikt lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk.

Över motionen inhämtades i vederbörlig ordning utlåtande av musikaliska akademien, varjämte yttranden över densamma inkommo från styrelsen för

föreningen svenska tonsättare och styrelsen för föreningen för svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim u. p. a., Sveriges biografägarförbund, Folkets parkers centralstyrelse, aktiebolaget radiotjänst samt styrelsen för musiketablissemangens förening.

I utlåtande den 24 april 1928, nr 7, vartill utskottet här tillåter sig hänvisa, erinrade utskottet till en början om den förhandenvarande lagstiftningen i ämnet och den princip, som låg till grund för denna lagstiftning, och anförde härefter bland annat följande.

I förevarande motion gjordes gällande, att den rätt, som tillerkänts tonsättarna, av nationella och internationella tonsättarsammanslutningar begagnats till skapande av ett uteslutande monopol på rätten till utförande av musikaliska verk. Utskottet kunde icke finna detta påstående vara riktigt, ty även om det å ena sidan icke kunde förnekas, att en sammanslutning, som förfogade över uppföranderätten till större delen av den skyddade musiklitteraturen av inländskt eller utländskt ursprung, intoge en stark ställning vid förhandling med företag, som i större omfattning ägnade sig åt utförande av musik, så stode dock å andra sidan utanför den repertoar, varöver en sådan organisation förfogade, de omfångsrika och värdefulla musikaliska verk av olikartad natur, vilkas skapare avlidit för mer än trettio år sedan och som i vårt land ej åtnjöte skydd. Tillvaron av denna oskyddade repertoar kunde åtminstone för någon tid tillgodose allmänhetens musikbehov, och den måste för en sammanslutning, som tagit till uppgift att tillvarataga in- och utländska tonsättares rättigheter, innebära en maning att icke genom för högt drivna anspråk framkalla konflikter, som för organisationens egna medlemmar måste medföra ekonomiska olägenheter och som mot föreningen och den rättsprincip den företrädde skulle kunna uppväcka en allmän opinion.

Om Stims ekonomiska verksamhet till och med år 1927 — det sista år, för vilket av naturliga skäl siffror kunnat vara tillgängliga för utskottet — i det stora hela enligt utskottets förmenande icke kunde anses vara av den art, att den borde påkalla åtgärder från statsmakternas sida, syntes utskottet å andra sidan att fog måhända ej helt saknades för den av motionärerna uttalade uppfattningen, att tonsättarnas organisation vid sina ersättningsuppgörelser kunde befaras ej alltid iakttaga den hänsyn och varsamhet, som statsmakterna måste anses ha förutsatt vid skyddslagstiftningen på nu ifrågakvarande område. I den mån befogade anmärkningar kunde framställas för bristande lojalitet och grannlagenhet gent emot andra berättigade allmänna och enskilda intressen, torde emellertid dessa rättvisligen böra bedömas i belysning av att tonsättarorganisationen dels haft att inarbeta en skyddsidé, som i sin praktiska tillämpning tidigare ej ingått i det allmänna medvetandet, dels saknat erfarenhet i fråga om den folkpsykologiskt lämpligaste formen för sitt arbete. Då det icke vore sannolikt att statsmakterna skulle underlåta att vidtaga åtgärder för den händelse, att det nu gällande rättsskyddet obehörigen utnyttjades i monopoliseringsyfte, komme givetvis utvecklingen på nu ifrågakvarande område att följas med uppmärksamhet och under hänsynstagande ej minst till de nya förhållanden, som uppstått genom tillkomsten av rundradio. För det dåvarande syntes emellertid skäl icke föreligga att påkalla utredning rörande ett ingripande från statsmakternas sida.

Ett dylikt ingripande torde icke kunna ske utan ändring i Bernkonventionen eller utträde ur unionen.

Vad först beträffade frågan om eventuell ändring av konventionen ville utskottet erinra därom, att jämlikt artikel 24 i konventionen ingen ändring av

densamma kunde bli gällande för unionen utan de i unionen deltagande länders enhälliga samtycke. Redan på grund härav vore möjligheterna att ändra konventionens bestämmelser uppenbarligen starkt begränsade. Emellertid komme vid den kongress, som den 7 maj 1928 skulle sammanträda i Rom, bland annat frågan om en revision av Bernkonventionens artikel 11, som berörde utföranderätten, att bli föremål för omprövning, i det att norska regeringen, på sätt framginge av musikaliska akademiens yttrande, beslutit för kongressen framlägga förslag om ändring av nämnda artikel. I den mån detta eller andra förslag till ändringar av konventionen komme att leda till positiva beslut av kongressen, komme givetvis, såvitt ändringar i den svenska lagstiftningen därav betingades, dylika frågor att föreläggas riksdagen. I avseende på möjligheten att genom ett svenskt initiativ vid kongressen påyrka ändringar i motionens syfte ville utskottet framhålla, att ett dylikt initiativ redan med hänsyn till den långt framskridna tiden icke torde kunna ifrågasättas.

Vad slutligen anginge tanken, att Sverige skulle utträda ur unionen, funne utskottet i likhet med musikaliska akademien ett sådant steg ej gärna kunna sättas i fråga, då ideella såväl som praktiska skäl gjorde det svårt för ett kulturland, som en gång inträtt i denna snart sagt universella sammanslutning, att anmäla sitt utträde.

Utskottet slutade med att hemställa, att ifrågavarande motion II:402 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda; och blev denna utskottets hemställan av kammaren bifallen.

I likhet med utskottet vid 1928 års riksdag vill utskottet till en början uttala sin anslutning till den princip, som tagit sig uttryck i Bernkonventionen och 1919 års svenska lagstiftning i ämnet. Denna lagstiftning giver emellertid onekligen kompositörerna — eller en dessas sammanslutning som Stim — en synnerligen stark ställning gentemot utövare av musik. Utan att närmare ingå på frågan, om och i vilken utsträckning Stim kan hava missbrukat denna sin ställning, anser sig utskottet kunna konstatera ett ganska starkt missnöje på vissa håll med Stims åtgärder.

Utskottet.

Utskottet vill då erinra, att Kungl. Maj:t den 6 september 1928 bemyndigat chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga för att — närmast med anledning av vad som förekommit vid den i Rom under år 1928 hållna konferensen för revision av Bernkonventionen — inom nämnda departement verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om revision av 1919 års lagstiftning angående rätten till litterära och konstnärliga verk.

Det åt dessa sakkunniga lämnade uppdraget omfattar sålunda hela här förevarande komplex av frågor. Utskottet anser sig kunna taga för givet att de sakkunniga vid utförandet av det åt dem lämnade uppdraget jämväl komma att beakta de berättigade anledningar till missnöje med Stims verksamhet, som må kunna förefinnas, och föreslå de härav påkallade åtgärder, som kunna visa sig möjliga att genomföra inom Bernkonventionens ram.

Resultatet av den pågående utredningen kommer — i den mån den föranleder förslag till ändring i den svenska lagstiftningen — att föreläggas riksdagen; ett vidtagande av åtgärder i motionens syfte från riksdagens sida redan nu torde därför bli ett föregripande av denna utredning.

Med anledning härav anser sig utskottet böra hemställa,

att förevarande motion II: 330 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 februari 1929.

På utskottets vägnar:

GUST. MOSESSON.

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar *Mosesson, Mogård, Persson* i Grytterud, *Mårtensson, Gardell* i Stenstu, *Lundström, Bergström* i Hälsingborg, *Thomson, Hollertz* och *Persson* i Tidaholm.

Bilaga 1.

Till Andra Kammarens första tillfälliga utskott.

Med anledning därav att Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim) u. p. a. beretts tillfälle att inkomma med yttrande över en i andra kammaren väckt motion, nr 330, angående beredande av skydd mot oskäligt uppdrivna anspråk jämlikt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk, får styrelsen för Stim härmed anföra följande.

Förevarande motion utmynnar i en hemställan av nära nog ordagrant samma lydelse som yrkandet i den vid 1928 års riksdag av herr Hallén under nr 402 i andra kammaren väckta motionen. Denna underkastades ju en synnerligen omsorgsfull prövning och blev sedermera, med bifall till utskottets hemställan, av kammaren avlagan. Under den korta tid, som därefter förflutit, har, såvitt vi kunna finna, någon omständighet icke inträffat, som ger anledning till en motsatt uppfattning i hithörande frågor. Stim har fortsatt sin verksamhet efter i princip samma riktlinjer som tidigare, och om det förut icke ansetts föreligga något skäl för ingripande i någon form från statsmakternas sida, så torde det ännu mindre förefinnas någon anledning därtill nu. Vi hava trots motionärens alldeles obestyrkta påstående bemödat oss om och tro oss även åtminstone delvis hava lyckats vinna förstäelse för det ändamål, för vilket Stim bildats och alltjämt arbetar. Bland annat hava vi, för att söka skingra den missuppfattning och okunnighet, som råder beträffande föreningen, igångsatt utgivandet av en tidskrift »Auktorn, organ för meddelanden från Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå, Stim, u. p. a.». Tidskriften, som tryckes i 3,000 exemplar, tillställes kostnadsfritt personer, vilka kunna antagas hysa intresse för Stim, bland annat riksdagens herrar ledamöter. Vidare sträva vi efter att fullkomna Stims inre organisation, på det att fördelningen av de vid slutet av varje räkenskapsår disponibla medlen måtte bli så rättvis som möjligt bland de ersättningsberättigade. De mycket utförliga stadgar, som Stim antagit, äro därvid till synnerlig hjälp.

Att det förefunnits och alltjämt förefinnes en opinion mot Stim, bör ej i och för sig vara ägnat att väcka någon särskild uppmärksamhet. Förklaringen till denna opinion är nog i första hand att söka i att Stim är ett relativt nytt företag och därtill fullständigt enastående i sitt slag i vårt land. För en utomstående torde det vara hart när omöjligt att sätta sig in i de svårigheter, mot vilka Stim haft att kämpa. Stim har ju infört avgifter, om vilkas berättigande man förut saknade varje kännedom. Och den som kräver betalning, även om den är aldrig så befogad, är alltid illa sedd. Vi våga emellertid påstå, att den mot Stim riktade opinionen, särskilt under det sista året, högst betydligt minskats, och den tid torde ej vara avlägsen, då man kommer till full insikt om att Stim har en mission att fylla och att Stim även på ett tillfredsställande sätt fyller densamma. En organisation som Stim är helt enkelt nödvändig. Detta inses lättare, om man betänker huru förhållandena skulle gestalta sig, därest Stim

ej förefunnes. Huru skulle väl då den som önskade i förvärvssyfte offentligen utföra musik kunna förskaffa sig rätt därtill? Tonsättaren eller den, till vilken han överlåtit sin lagstadgade rätt att offentligen utföra sitt verk, kan ju ofta nog ej anträffas, åtminstone ej inom den korta tid, som i allmänhet står till buds, då det gäller att skaffa tillstånd till ett verks utförande. Sådant brukar ju ej planeras långt i förväg. Det måste därför anses synnerligen praktiskt, att tonsättarna, förläggarna, bearbetarna och deras rättsinnehavare sammansluta sig och uppdraga åt en och samma person att handha deras intressen. Därigenom undanröjes det osäkerhetstillstånd, som eljest skulle bli va rådande. Man behöver endast tänka på de dagliga konserterna i en musikrestaurang, där olika verk offentligen utföras. Vilka förhållanden skulle väl uppstå, om var och en av de olika verkens tonsättare framkomme med anspråk mot restauranginnehavaren eller mot de övriga för musikutförande ansvariga? Man skulle säkerligen ha att motse ett otal rättegångar med ty åtföljande ansvars- och skadeståndsyorkanden, och då bleve det kanske verklig anledning att tala om oskäligen anspråk! Stim är att betrakta såsom en av tonsättarna och förläggarna m. fl. gemensamt utsedd juridisk person, som har till uppgift att till allas gemensamma bästa omhänderta deras intressen — det må vara fråga om svenska eller utländska tonsättare, eftersom alla på grund av gällande lag åtnjuta skydd mot intrång på sina rättigheter. Om vi ej misstaga oss underströks också i samband med den kungl. propositionen, som gjordes vid 1927 års riksdag angående rätt för författare att bestämma om sitt verks utsändande genom radio, särskilt nyttan av en gemensam organisation för tillvaratagande av författarnas intressen — just med tanke på de svårigheter, som skulle erbjuda sig för Aktiebolaget Radiotjänst att utan onödigt besvär och tidsspillan komma i förbindelse med de författare, vilkas verk skulle utsändas. Det gällde då Sverges Författareförening. Och Kungl. Musikaliska Akademien framhöll i sitt utlåtande till utskottet angående 1928 års motion de svårigheter, som skulle uppstå för den enskilde tonsättaren att effektivt bevaka den rätt, som lagen tillerkänt honom. Akademien yttrade sålunda: »Vilja tonsättarna i avsevärd grad draga fördel av det skydd lagen tillförsäkrar dem, erbjuder sig knappast annan utväg än att de sammansluta sig i en eller flera organisationer med uppgift att för medlemmarnas gemensamma räkning förhandla om det honorar, som bör erläggas för skyddad musik, och utöva kontroll över att egenmäktigt utförande ej äger rum.»

Man torde utan överdrift kunna påstå, att det för alla dem som i sin förvärvsverksamhet låta utföra musik är till fördel, att endast *en* organisation sådan som Stim finnes. En musiketablissemangsinnehavare skulle i ett land med flera utföranderättsbyråer få finna sig i att uppgöra avtal med var och en av dem, eftersom han av praktiska skäl ej kan inrikta sin verksamhet på utnyttjande uteslutande av de verk, som en av dessa byråer företräder. I Tyskland, där två utföranderättsbyråer konkurrera, har etablissemangsinnehavaren sålunda att uppgöra avtal med båda dessa, eftersom han ej vågar påtaga sig risken för de efterräkningar, som kunna följa, om han låter utföra ett enda verk, till vilket han ej förskaffat sig utföranderättstillstånd. Här erbjuder sig alltså ett mycket gott exempel på vart det kan leda med den fria konkurrensen, som motionären så livligt förordar. Utan att närmare uppehålla oss vid denna fråga tillåta vi oss att hänvisa till det yttrande styrelsen för Stim avgav till andra kammarens första tillfälliga utskott vid 1928 års riksdag, i vad yttrandet avsåg att påpeka de olägenheter, som föranstaltare av musikutföranden ha i de länder, där flera utföranderättsorganisationer finnas. I samma yttrande framhölls även, att Stim tillkom just för att de svenska företagarna skulle *undgå* motsvarande olägenheter.

Mot bakgrunden av vad ovan anförts förefaller motionärens aktion mot Stim

såsom sådan mindre välbetänkt. Motionären har visserligen icke direkt uttalat, att han önskat att Stim skall upplösas, men man kan mellan raderna läsa, att en sådan åstundan förefinnes. Lika litet välbetänkt är motionärens uppfattning om Stim såsom ett monopolföretag. Det är ju klart, att, därest alla tonsättare och förläggare sammansluta sig till en enhet, förutsättningarna för en ytterligare organisation saknas — det stora flertalet musikförläggare och tonsättare äro anslutna till Stim.

Talet om att Stim förskaffat sig monopol på rätten att utföra musikaliska verk har motionären uppenbarligen lånat från den förut omnämnda motionen till 1928 års riksdag. Något skäl för sitt påstående har motionären i varje fall ej förebrott. Vi tillåta oss erinra om att utskottet i sitt yttrande över nyssnämnda motion icke godkände uppfattningen, att Stim intog någon monopolställning och utskottet grundade sig därvid på vad Musikaliska akademien anfört. Att Stim ej kan betraktas såsom ett monopolföretag, torde dessutom tydligt nog framgå därav att de av Stim förerädda verken visserligen utgöra ett betydligt antal, men i förhållande till den allmänt brukade »repertoaren» i själva verket ej äro flera, än att en företagsam person skulle kunna t. o. m. under långa tider bjuda sin publik uteslutande på den fria musiken, om Stims taxor skulle bli allt för höga. Såsom bevis på detta påstående må här nämnas, att den fria musiken åtnjuter så stor allmän popularitet, att de stora filmproducerande världsbolagen gång på gång framställa filmer, som direkt bygga på ett eller annat avsnitt ur den fria repertoaren (»Avskedsvalsen» med Chopins, »Ungersk rapsodi» med Listzs musik o. s. v.).

Den av motionären använda, något utnötta frasen om »ett spekulativt utnyttjande» kan onekligen ännu *låta* bra, helst om man utgår från att Stim är en ekonomisk förening och såsom sådan driver affärsmässig verksamhet. Något stöd i verkliga förhållandena har motionären emellertid ej att räkna med härutinnan. Själv har han ej ansett påkallat att närmare angiva, varpå han grundar sitt påstående. Vid sådant förhållande torde det vara nog med att erinra, att Stim träffar alla uppgörelser på basis av sina efter noggrann prövning fastställda taxor. Stim kan alltså i varje särskilt fall, då det gäller att lämna tillstånd till musikutföranden, angiva det belopp, som musikutövaren har att erlägga. Redan den omständigheten anse vi tillräcklig för att fullt vederlägga talet om spekulation.

Motionären fränkänner vidare Stim tillbörlig hänsyn och aktsamhet vid tillvaratagandet av tonsättarnas rättigheter. (I förbigående vilja vi erinra, att Stim tillvaratager ej endast tonsättares utan även *musikförläggares* utföranderättigheter enligt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk.) Motionären förklarar sig även finna det vara »värt uppmärksamhet, att Stim till väsentlig del inriktar sin verksamhet på endast vissa slag av företag, såsom folkparker, restauranger, biografer, teatrar, rundradio, men endast i mycket ringa utsträckning synes taga hänsyn till övriga fall, då musik ifrågakommer». Eftersom det enligt vår erfarenhet utöver uppräknade slag av förestaltare (folkparker och dansetablissemang torde få hänföras under samma rubrik) endast finnes ideellt arbetande orkesterföreningar och körer, enskilda konstnärer, kulturella ungdomssammanslutningar och religiöst betonade föreningar, som låta utföra musikaliska verk, synes det oss, som om motionärens anmärkning snarare gäve belägg för, att Stim just iakttagit den varsamhet och den hänsyn, lagstiftarna förutsatt vid skapandet av skyddslagstiftning på ifrågavarande område. *Styrelsen för Stim har nämligen den åsikten, att utföranderättssättningar för den ideella musikodlingen i görligaste mån skall utgå med minsta möjliga belopp, så att sådana musikutföranden så litet som möjligt betungas med utföranderättshonorar.*

Det medges emellertid villigt, att Stim ännu ej på långt när lyckats vinna

uppgörelse med föranstaltarna av musikutföranden här i landet. Detta kan dock emellertid ej läggas Stim till last. Stim måste räkna med den stora okunghet om lagens bestämmelser i fråga om författarnas och tonsättarnas rättigheter, som tyvärr ännu är alltför utbredd här i landet, och dessutom vill Stim i det längsta draga sig för att tillgripa rättegång. Det är endast i jämförelsevis mycket få fall, som Stim dragit någon inför rätta för de intrång, som i så riklig mån göras på tonsättarens rättigheter. Det kan i detta sammanhang förtjäna framhållas, att Stim lyckats vinna avtal av kollektiv art med Sveriges Biografägarerförbund samt att förbundet i sitt organ öppet uttryckt sin belåtenhet med det vunna resultatet. Detta synes oss ge belägg för att det på sina håll beträffande Stim och dess verksamhet förefinnes en uppfattning av helt annan art än den, som motionären gjort sig tolk för.

I motionen heter det vidare, att »trots de tydliga maningar till försiktighet, som höjdes inom riksdagens utskott vid behandlingen år 1928 av här ovan berörda riksdagsmotion, har Stim ytterligare fortsatt på den tidigare inslagna vägen och i flera fall på ett rent i ögonen fallande sätt höjt sina ersättningsanspråk». Som ett exempel påpekar motionären därefter, att höjning av ett kollektivavtal mellan sammanslutningen för de svenska restauratörerna, Musiketablissemmentens förening, och Stim ägt rum, vilken höjning av motionären uppskattats till 148 %. För icke organiserade skulle höjningen utgöra 157 %. Styrelsen för Stim får i anledning av dessa påståenden meddela följande.

1. Under 1928 har *intet* utföranderättskontrakt tecknats som i *något avseende* innebär högre ersättningsbelopp, än de, vilka framgå av bil. n:ris 9 och 13 till Stims yttrande föregående år och som då tillställdes utskottet i och för granskning.

2. Den höjning kontraktet enligt bil. 9 inrymmer jämfört med 1924 års kontrakt (bil. 10 i Stims yttrande 1928) utgör för ojämförligt största antalet kontraktsinnehavare 25 % och trädde i kraft den 1 juli 1927, vilket meddelades utskottet i samma yttrande.

3. Höjningen av taxorna i kollektivavtalet mellan Musiketablissemmentens förening och Stim innebär, att medlemmarna i sagda förening få fr. o. m. 1929 erlägga samma avgift som de »oorganiserade» erlagt fr. o. m. 1 juli 1927, d. v. s. samma avgift som framgår av bil. 9 i yttrande år 1928, dock med *en rabatt för medlemmar av Musiketablissemmentens förening av 20 %*.

4. Musiketablissemmentens förening är icke sammanslutningen för de svenska restauratörerna, eftersom sagda förening består av landets 60 största och mest luxuösa restauranger, under det att hela antalet restauratörer, kaféidkare och konditoriinnehavare, vilka låta utföra musik i samma utsträckning, torde uppgå till över 1,000.

5. Anledningen till regleringen av kollektivavtalet med Musiketablissemmentens förening var, att *det skulle ha inneburit en uppenbar orättvisa mot övriga restauratörer, kaféidkare m. fl., om de största och luxuösaste etablissemmenten skulle ha haft att erlägga väsentligt lägre avgifter än övriga*. Att kollektivavtalet av år 1924 utgick år 1928, påpekades redan i Stims yttrande till utskottet förra året (sid. 21 vid bilaga 11).

6. Ett flertal medlemmar av Musiketablissemmentens förening såsom Stockholms Allmänna Restaurant A. B:s samtliga restauranger, A. B. Feiths konditorier, A. B. Nordiska Kompaniet m. fl. ha därigenom fått avgiften för tre musiker höjd från 25 kronor till 30 kronor, andra från 25 till 34 eller 38 kronor.

Endast för det fåtal restauranger, som utnyttja dans- och schlagermusiken genom anordnande av särskilda regelbundet återkommande dansaftnar — varvid som regel den just genom uppreklamerande av dansmusikens utförande ökade publikfrekvensen spekulativt utnyttjas genom förhöjda priser på supéer

m. m. — kommer den 1927 vidtagna förhöjningen av motsvarande avgifter att betyda en ökning till 48 à 62 kronor per månad. Den av motionären gjorda uträkningen är sålunda icke blott missvisande utan direkt felaktig, eftersom motionären undantagit de tilläggsersättningar, som enligt kollektivavtalet 1924 skulle utgå, men inkluderat i anförda siffror för 1929 maximiantalet tilläggsersättningar och angivit de därigenom på konstlad väg åstadkomna höga beloppen såsom normalbelopp. Vi anse lämpligt att bilägga en avskrift av kollektivavtalet mellan Stim och M. E. F.

Det förtjänar här anmärkas, att de största etablissemangen utbetala i *musikergage* 60,000—80,000 kronor, ja, i visst fall väsentligen över 100,000 kronor årligen, under det att avgifterna till Stim utgöra 800—1,200 kronor, i ett enda fall över 1,500 kronor per år, varav några hundratal kronor tillkommit genom den 1927 beslutade taxehöjningen.

Motionären riktar vidare uppmärksamheten även därpå »att Stim under senaste tiden slagit in på en väg, som kan leda till högst beklagliga konsekvenser för en hel kår av yrkesutövare i vårt land, nämligen musikerna». Stim skulle nämligen vid senaste avtalsuppgörelserna ha framtingat bestämmelser, att musikerna skola upprätta »speciella, synnerligen detaljerade och arbetsödande rapporter över all musik, som spelas vid de olika företagen». Även härutinnan har motionären misstagit sig, ity att i *samtliga kontrakt, som upprättats alltsedan Stims start 1924*, besvären att tillställa Stim förteckningar över utförda musikverk, ingått såsom en vederbörande musikestablissmangs *innehavare* åvilande skyldighet. Stim har ju ej haft någon anledning att hänvända sig till annan innehavare. Det kan i detta sammanhang förtjäna framhållas, att Stim konsekvent riktat sina anspråk på ersättning för musikutföranden mot denne. Han ensam har alltså fått stå till svars även för olagliga utföranden. Det är emellertid att märka, att Stim med stöd av gällande lag även skulle kunna rikta anspråk — av såväl kriminell som civilrättslig art — mot de utövande musikerna, eftersom de inträng, som göras på tonsättarrättigheterna, ju direkt begås av dem. Också är det en stående invändning från etablissemangs innehavarnas sida, att de icke kunna hålla reda på, vilka verk som spelas, utan att detta tillkommer musikerna och endast dessa. För Stim har emellertid varit av avgörande betydelse, att etablissemangens innehavare är den, som har den ekonomiska förtjänsten av musikutförandena. På sätt framgår av härvid fogade handlingar skall innehavaren (*obs. ej musikern*) vara skyldig insända musikförteckning. Denna skall vara underskriven av innehavaren *eller* innehavarens kapellmästare. Anledningen till att kapellmästaren här nämnes är att giva innehavaren en anvisning om var han kan få uppgifterna om de verk, som spelats. Vidare framgår av handlingarna, att påföljden för försummelse att insända musikförteckningar drabbar innehavaren enbart (*alltså ej musikern*). Innehavaren har att erlægga i kontraktet bestämt vitesbelopp. Det är ej utan betydelse, att här erinra om, att den tid ej är avlägsen, då varje större restauratör tillhandahöll publiken ett tryckt musikprogram. På sina ställen finnas dylika program ännu i dag såsom Berns Salonger, Blancs Kaféer och under vissa tider biograferna Röda Kvarn, Olympia, Metropol Palais i Stockholm m. fl.

Med tanke på den hänsynsfullhet, som städse iakttagits från Stims sida gentemot de utövande musikerna, måste styrelsen beteckna motionärens påstående om Stims förhållande till dem såsom i hög grad ofogogat. Vi vilja dock tro, att motionären blivit vilseledd av annan person. Hans ansvarskänsla borde dock avhålla honom från att föra fram en sak, som är så i grunden oriktig som påståendet att Stim skulle vilja komma de utövande musikerna på något sätt till livs. Påståendet, att »någon garanti finnes förvisso icke, att Stim vid ett kommande tillfälle ytterligare pålägger musikerna arbete eller

avgifter i annan form» är även oriktigt. Motionären borde under alla förhållanden hava avhållit sig från sådant tal som att ledande personer inom Stim icke torde vara främmande för tanken att även söka pålägga musikerna en viss direkt avgift till Stim för rätt att få utföra musik. Styrelsen nöjer sig med att beteckna detta påstående som icke med sanningen överensstämmande. Det skulle emellertid vara av värde att få erfara, från vilket håll det »förljudes», att Stim skulle hysa planer i av motionären angiven riktning. Då motionären talar om »ledande personer inom Stim» kan han därmed ej avse andra än styrelsen. För att få frågan om Stims förhållande till musikerna på rätt bog redan från början, nödgas styrelsen framdraga följande.

Styrelsen för Svenska Musikerförbundet begärde på sin tid förhandlingar med Stim med anledning därav, att musikerna enligt deras uppfattning pålades ett extra arbete med upprättandet av musikförteckningarna. Styrelsen förklarade, att Stim ej ville motsätta sig ersättning till musikerna i mån som den kunde motsvaras av ett bättre resultat i fråga om den kontroll över musikutföranden, som Stim ej kan avvara, och större tillförlitlighet i fråga om uppgifterna i musikförteckningarna. Förhandlingar ägde sedermera rum mellan representanter för Svenska Musikerförbundet och undertecknade Kurt Atterberg, Ulf von Konow och Eric Westberg såsom representanter för Stim. Någon enighet uppnåddes emellertid ej vid förhandlingarna. Anledningen härtill var att Stim bestämt motsatte sig, att de penningbelopp, som eventuellt skulle överlämnas till Musikerförbundet eller musikerna, användes till det ändamål, som under förhandlingarna angavs. Det bjuder visserligen styrelsen emot att här framdraga nedannämnda detalj av förhandlingarna, men vi nödgas i sanningens intresse meddela, att från förbundets förhandlares sida uttryckligen angavs, att de medel, som kunde erhållas av Stim, skulle användas för bestridande av de kostnader, som en konflikt mellan Musikerförbundet och biografägarna kunde medföra. En konflikt var nämligen enligt vederbörandes uppgift oundviklig, sedan biografägarna förklarat sig ämna sänka musiker-gaget med omkring 12 %. Förbundets förhandlare underlät ej heller att angiva den summa, vilken man som hjälp i en dylik konflikt hoppades erhålla från Stim. Vi anse oss emellertid icke böra underlåta att bringa till utskottets kännedom, att Stim under hösten 1928 erbjöd Svenska Musikerförbundet att i musikernas intresse införa avsevärda förenklningar i fråga om musikförteckningarna, men att de föreslagna åtgärderna då möttes med likgiltighet från förbundets sida. Intresset för det förenklade arbetet var synbarligen ej lika starkt som intresset för en beräknad merinkomst.

Slutligen påpekas i motionen, att Stim borde vara den första att med tillfredsställelse hälsa en bestämmelse, som ginge ut på att Stims organisation och dess taxesättning underkastades offentlig kontroll, för den händelse Stim anser, att de mot Stim riktade anmärkningarna skulle vara oberättigade. Styrelsen för Stim måste härtill genmäla, att styrelsen med stor tillfredsställelse hälsade den undersökning, som förra året verkställdes av Kungl. Musikaliska Akademien dels genom direkta hänvändelser till Stim, dels genom anlitande av en utom Akademien stående granskningsman. Stim har därjämte städs med tacksamhet tagit ad notam de påpekanden, som gjorts av en utanför Stim stående auktoriserad revisor, vilken alltsedan hösten 1927 på Stims initiativ beretts tillfälle att i detalj följa Stims arbete. Stim saknar ävenså anledning att motsätta sig en tillfällig granskning från utskottets sida av Stims arbetsmetoder, organisation m. m.

Sådana åtgärder däremot, som skulle innebära en ständig riksdagens eller statens kontroll eller fastställandet av några övre gränser för rätten att utkräva ersättning för utförandet av musikaliska verk, måste styrelsen avstyrka, enär vi befara, att utlandets organisationer, vilka nu företrädas av Stim, då

skulle föredraga, att låta sig representeras genom egna agenturer i Sverige. Detta skulle komma att innebära, att de enskilda företagen antingen skulle nödgas träffa terminsavtal med varje särskild av de 20, 30 utländska agenturerna, eller också vara tvungna, att från fall till fall efterhöra, vem som innehade utföranderätten till de musikaliska verk, som vederbörande hade för avsikt att låta utföra.

Utskottet uttalade 1928 i sitt utlåtande, i anledning av den sagda år väckta motionen, att ett ingripande av den art, årets motionär avser, icke torde kunna ske utan ändring i Bernkonventionen eller Sveriges utträde ur unionen. Styrelsen för Stim måste biträda denna åsikt, i trots av påståendena i den nu gjorda motionen.

Slutligen tillåter sig styrelsen för Stim att påminna om, att i anledning av den kongress, som sammanträdde i maj 1928 i Rom, Kungl. Maj:t tillsatt en kommitté, som erhållit i uppdrag att förelägga riksdagen de ändringar i den svenska lagstiftningen, som kunna betingas av de i Rom fattade besluten. Det vill synas, som om ett bifall till den nu föreliggande motionen skulle föregripa de resultat, vartill denna kommitté kan komma.

Med hänvisning dels till ovan anförda och speciellt till den omständigheten, att icke i något enda fall Stim under 1928—29 krävt större ersättningsbelopp än vad som framgår av det av riksdagen och Kungl. Musikaliska Akademien granskade kontrakten, vilka under nr 9 och 13 voro fogade till skrivelse till utskottet i mars 1928, dels till bilagda uppställning rörande Stims verksamhet under år 1928, får styrelsen för Stim härmed hemställa, att utskottet måtte avstyrka motionen nr 330.

Stockholm den 16 februari 1929.

Styrelsen för Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå
(Stim) u. p. a.

KURT ATTERBERG,
Ordförande

Emil Carelius,
vice ordförande

Ulf von Konow,
sekreterare

Eric Westberg,
verkställande direktör

Karl Wohlfart,
styrelseledamot

Ludvig Lindgren.
styrelseledamot

Härtill 12 bilagor:

- Nr 1. med av utskottet begärda sifferuppgifter från Stim,
- Nr 2. kontraktformulär för dansbanor fr. o. m. $\frac{1}{7}$ 1927.
(= bil. 8 i Stims skrivelse till utskottet 1928).
- Nr 3. kontraktformulär för restauranger, kaféer och konditorier fr. o. m. $\frac{1}{7}$ 1927.
(= bil. 9 i Stims skrivelse till utskottet 1928).
- Nr 4. kontraktformulär för restauranger, kaféer, konditorier från 1924 till $\frac{1}{7}$ 1927.
(= bil. 10 i Stims skrivelse till utskottet 1928).
- Nr 5. Kontraktformulär för restauranger, tillhörande M. E. F. från 1924—1928.
(= bil. 11 i Stims skrivelse till utskottet 1928).

- Nr 6. kontraktformulär för körer fr. o. m. 1924.
(= bil. 12 i Stims skrivelse till utskottet 1928).
- Nr 7. kontraktformulär för biografer i landsorten fr. o. m. ¹⁵/₁₁ 1927.
(= bil. 13 i Stims skrivelse till utskottet 1928).
- Nr 8. allmänt kontraktformulär i bruk sedan 1924.
- Nr 9. kontraktformulär för biografer i bruk sedan 1924 till 1927.
- Nr 10. Avskrift av avtal med Musiketablissemangens förening (M. E. F.)
av den 27 december 1928.
- Nr 11. Tidningen Biografägaren nr 17 av 1927.
- Nr 12. Tidningen Biografägaren nr 19 av 1927.

*Bilaga 2.**Till Andra Kammarens första tillfälliga utskott.*

Anmodade att avgiva yttrande i anledning av motion nr 330 av hr C. Lovén, *angående beredande av skydd mot oskäligt uppdrivna anspråk jämlikt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk*, få vi härmed anföra följande:

Det är givetvis landets utövande fackmusiker och deras organisation, Svenska Musikerförbundet, främmande, att vilja fränkänna våra tonsättare den rätt, som genom lagen om den litterära äganderätten tillförsäkrats dem för deras andliga skapande. Tvärtom hälsade musikerna med tillfredsställelse tillkomsten av denna lag. Några särskilda gränser för de anspråk, våra tonsättare kunna komma med, äro dock icke uppdragna i omskrivna lag, en brist, som givetvis kan leda till maktmissbruk från tonsättarnas sida. Det är för att förebygga sådant, som det synes oss fullt motiverat, att en utredning i motionens syfte kommer till stånd. Lagen om den litterära äganderätten är nämligen icke de utövande fackmusikerna helt ovidkommande. På sistone har nämligen från Föreningen Svenska Tonsättarnas Internationella Musikbyrå, Stim, kommit till synes en del tendenser, som tala för att saknaden av lagbestämmelser rörande maximigränsen för Stims ekonomiska anspråk av sina avnämare, även i viss mån kan komma att vålla musikerna skada. Sålunda har det under innevarande år bland musikengagementsgivarne ifrågasatts, att dessa, till följd av framställda ökade ersättningskrav från Stim, sannolikt nödgas reducera orkestrarnas numerär. Mot en sådan åtgärd kan givetvis Musikerförbundet icke stå likgiltigt, enär den kan leda därhän, att en betydande arbetslöshet bland våra musiker uppstår.

Det bör jämväl i detta sammanhang påpekas, att våra orkesterledare genom Stims tillskyndan förorsakats ett avsevärt merarbete i så måtto, att de genom sina engagementsgivare blivit ålagda att dagligen avgiva programrapporter till Stim över all den musik, som kommer till uppförande. För detta merarbete, vilket ju i avsevärd grad inkräktar på orkesterledarnas huvudsakliga uppgifter hos sina engagementsgivare, anser sig Stim emellertid icke villig eller skyldig att lämna skäligen ersättning. Stim stödjer sig endast på lagen, att tonsättarna skola hava ersättning för sina kompositioner, men för att kunna kontrollera, vad som i detta fall tillkommer föreningen, har Stim ålagt en

iredje part att utföra ett arbete, med vilken denna egentligen icke har att skaffa.

Rörande övriga synpunkter, som kommit till synes i denna motion och som motionären anser tala för en utredning i ämnet, saknar Musikerförbundet anledning att yttra sig. Vi förmoda nämligen att de parter, som vidröras av dessa synpunkter, genom utskottet komma att beredas tillfälle bevaka sina intressen.

Av vad vi här ovan anfört torde sålunda framgå, att vi anse det fullt berättigat, att tonsättarna erhålla skälig ersättning för sina alster. Då det emellertid kan befaras, att en ytterligare beskattning av våra musikengagementsgivare från Stim i sista hand kommer att drabba musikerna genom reducering av kapellens numerär, vilket i sin tur måste leda till arbetslöshet inom yrket, anse vi att genom lag en bestämd norm bör fastställas för Stims krav på ersättning. I motsatt fall leder saknaden av en sådan norm därhän, att musikerna bliva de, som visserligen i sista hand, men som dock *direkt* komma att drabbas därav.

Stockholm den 12 februari 1929.

SVENSKA MUSIKERFÖRBUNDET
förbundsstyrelsen.

C. G. LEMON.

Gustaf Gille.
